

concert info koren

za 24 oktober 2020
Grote Zaal, 19.00 en 21.00 uur

Mozart Requiem Cappella Amsterdam Orkest van de Achttiende Eeuw

Ludwig van Beethoven (1770 – 1827)
Drei Equale WoO 30 für vier Posaunen
Andante
Poco Adagio
Poco Sostenuto

Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791) **Requiem**

Introitus: Requiem aeternam
Kyrie Eleison
Dies Irae
Tuba Mirum
Rex tremendae Majestatis
Recordare, Jesu Pie
Confutatis Maledictis
Lacrimosa Dies Illa
Domine Jesu Christe
Hostias et Preces
Sanctus
Benedictus
Agnus dei
Communio: Lux Aeterna

Cappella Amsterdam
Orkest van de Achttiende Eeuw
Daniel Reuss dirigent
Ilse Eerens sopraan
Rosanne van Sandwijk alt
Thomas Walker tenor
Henk Neven bariton

de Doelen

Mozart Requiem

De twee composities op het programma van vanavond, houden verband met het overlijden van twee van de bekendste componisten. *Drei Equale* werd gespeeld op de begrafenis van Beethoven. Het werk kondigde de aankomst van de geestelijken aan, waarna de begrafenisdienst kon beginnen. De gezongen dodenmis, een requiem, was onderdeel van deze dienst. Voor Mozart was zijn requiem het laatste stuk waar hij aan werkte. Op zijn sterfbed componeerde hij een deel, waarna zijn vriend en collega Frans Xaver Süßmayr het voltooide nadat Mozart was overleden.

Drei Equale

Drei Equale für vier Posaunen componeerde Beethoven in 1812 voor de kapelmeester van de stad Linz, Franz Xaver Glögg. Glögg gaf Beethoven opdracht voor dit werk om uitgevoerd te worden tijdens Allerzielen. 'Equale' staat voor 'gelijke stemmen'. De vier partijen van de trombones zijn allemaal even belangrijk in de drie delen van de compositie. Dergelijke Equale-muziek was met name in de 16e en 17e eeuw populair om bij speciale gelegenheden van een kerk- of stadstoren geblazen te worden door trompetten of trombones. In het Duits wordt daarom ook wel gesproken van Turmmusik ('torenmuziek'). De *Drei Equale* van Beethoven is één van de laatste bekende werken geschreven met dit doel.

Vijftien jaar nadat dit werk gecomponeerd was, overleed Beethoven. Zijn collega Ignaz von Seyfried - een leerling van Mozart - arrangeerde deel 1 en 3 van de *Drei Equale* tot een kort koorwerk voor vier mannenstemmen. De woorden ontleende hij aan vers 1 en 3 uit Psalm nr. 51: *Miserere mei, Domine* en *Amplius*. Zowel deze gezongen versie als die voor trombone werden tijdens de begrafenisdienst van Beethoven uitgevoerd.

Ludwig van Beethoven

Mozarts Requiem

Eind 1791 lag Mozart op sterven. Vanaf zijn sterfbed componeerde hij nog één werk: het requiem. Een opdracht van graaf Franz von Walsegg voor zijn overleden echtgenote. Von Walsegg wilde de compositie anoniem ontvangen van Mozart, zodat hij het als een compositie van zijn eigen hand door kon laten gaan.

Mozart kon het requiem niet afmaken voor zijn overlijden. Het eerste deel, het *Introitus: Requiem aeternam*, is volledig van Mozarts hand met orkestpartijen en uitgewerkte vocale partijen. Van de volgende delen, het *Kyrie Eleison* en het *Dies Irae*, voltooide hij alleen grotendeels de vocale partijen en de basso

continuo. De andere delen bleven bij enkele korte schetsen of aanwijzingen welke richting de muziek op moest gaan. Het *Sanctus*, *Benedictus*, *Agnus Dei* en de *Communio: Lux Aeterna* ontbreken volledig in het handschrift van Mozart.

Voormalig leerling, tevens vriend en collega Frans Xaver Süßmayr voltooide het werk uiteindelijk in de stijl van Mozart. Op verzoek van Mozarts vrouw Constanze waren verschillende componisten benaderd om het werk te voltooien. Uiteindelijk werd gekozen voor Süßmayr, omdat hij samen met Mozart verschillende partijen van het requiem al doorgenomen had en bediscussieerd. Hij was dus goed op de hoogte van de ideeën die de componist had met betrekking tot bijvoorbeeld de instrumentatie.

Al vanaf het moment dat het requiem uitgegeven werd, was de compositie omgeven door verhalen en kreeg het een mythische status. Mozart zou vergiftigd zijn op zijn sterfbed, hij zou dit requiem voor hemzelf geschreven hebben, de anonieme opdrachtgever wist dat Mozart zal sterven etc. Een deel van deze geruchten werden aangewakkerd door de eerste biograaf van Mozart, Franz Niemetschek. In zijn boek uit 1798 schrijft hij over de anonieme opdracht, verkondigd door een boodschapper die 'eruit zag als een geest'. Hij legt Mozart ook de woorden in de mond dat hij denkt vergiftigd te zijn. Constanze Mozart droeg zelf ook bij aan de verwarring over de ontstaansgeschiedenis van het werk door het meerdere malen te verkopen aan verschillende uitgevers (van copyright was destijds nog geen sprake), niet te vertellen welke delen van Mozarts hand waren en de verhalen over de anonieme opdrachtgever aan te wakkeren. Inmiddels zijn de verhalen en de werkelijkheid ontrafeld, maar in films zoals *Amadeus* worden ze tot op de dag van vandaag graag verteld.

Wolfgang Amadeus Mozart

liedteksten

Requiem

Introitus

Requiem aeternam dona eis, Domine:
et lux perpetua luceat eis.
Te decet hymnus Deus in Sion,
et tibi reddetur votum in Ierusalem:
exaudi orationem meam, ad te omnis caro
veniet.

Kyrie

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

Sequentia

Dies irae, dies illa,
Solvat saeculum in favilla:
Teste David cum Sibylla.

Quantus tremor est futurus,
Quando iudex est venturus,
Cuncta stricte discussurus!

Tuba mirum spargens sonum
Per se pulchra regionum
Coget omnes ante thronum.

Mors stupebit et natura,
Cum resurget creatura,
Iudicanti responsura.

Liber scriptus proferetur,
In quo totum continetur,
Unde mundus iudicetur.

Iudex ergo cum sedebit
Quidquid latet apparebit:
Nil inultum remanebit.

Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus?
Cum vix iustus sit securus.

Rex tremendae maiestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis.

Geef hun, Heer, de eeuwige rust
en doe een voortdurend licht over hen schijnen.
U komt een lofzang toe, Heer, in Sionen
voor U wordt de gelofte in Jeruzalem vervuld:
verhoor mijn gebed, tot U komt al wat leeft.

Heer ontferm U, Christus ontferm U, Heer,
ontferm U.

Dag van toorn, beruchte dag
die de wereld tot as zal verteren,
naar de getuigenis van David en de Sybille.

Welk een schrik zal dan ontstaan,
wanneer de Rechter zal komen
om alles streng te oordelen!

De bazuin die een wonderbaarlijk
signaal geeft over de graven van de wereld
zal allen dagen voor de troon.

Dood en natuur zullen verbijsterd staan,
wanneer elk schepsel zal herrijzen
om rekenschap af te leggen aan de rechter.

Het geschreven boek zal tevoorschijn komen,
waarin alles vervat is,
waarnaar de wereld geoordeeld zal worden.

Wanneer de rechter dan gezeten is
zal alles wat verborgen is aan het licht komen:
niets zal ongewroken blijven.

Wat zal ik, ellendige, dan zeggen?
Wie als voorspraak vragen?
Als zelfs een rechtvaardige ternauwernood
veilig is.

Koning vol angstaanjagende majesteit,
die zaligen redt uit genade:
redt ook mij, bron van barmhartigheid.

Recordare Iesu pie,
Quod sum causa tuae viae:
Ne me perdas illa die.

Quaerens me, sedisti lassus:
Redemisti crucem passus:
Tantus labor non sit cassus.

Iuste iudex ultionis,
Donum fac remissionis,
Ante diem rationis.

Ingemisco, tamquam reus:
Culpa rubet vultus meus
Supplicanti parce Deus.

Qui Mariam absolvisti,
Et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.

Preces meae non sunt dignae:
Sed tu bonus fac benigne,
Ne perenni cremer igne.

Inter oves locum praesta,
Et ab haedis me sequestra,
Statuens in parte dextra.

Confutatis maledictis,
Flammis acribus addictis:
Voca me cum benedictis.

Oro supplex et acclinis
Cor contritum quasi cinis:
Gere curam mei finis.

Lacrimosa dies illa,
Qua resurget ex favilla
Iudicandus homo reus:

Huic ergo parce Deus.
Pie Iesu Domine,
Dona eis requiem. Amen.

Gedenk toch, barmhartige Jezus,
dat ik de reden van Uw leven ben:
laat mij niet omkomen op die dag.

Zoekend naar mij zit Gij vermoeid terneer;
Gij hebt mij verlost door het kruis te lijden:
laat zulk een moeite niet vergeefs zijn.

Rechtvaardige rechter der wrake,
geef mij het geschenk der vrij spraak
vóór de dag van vergelding.

Ik zucht als een beklaagde;
schaamrood kleurt mijn gelaat:
spaar toch een smekeling, o God.

Gij die Maria hebt vrijgesproken
en de rover hebt verhoord,
Gij hebt ook mij hoop gegeven.

Mijn smeekbeden zijn het niet waard, maar,
goede Heer, wil er welwillend zorg voor dragen
dat ik niet zal verteren in het eeuwige vuur.

Geef mij een plaats tussen de schapen
en wil mij van de bokken verwijderd houden;
doe mij staan aan Uw rechterhand.

Als de gedoemden veroordeeld zijn,
ten prooi aan felle vlammen,
roep mij dan bij de gezegenden.

Ik bid U als smekeling, terneergebogen,
het hart verteerd als as:
draag zorg voor mijn einde.

Tranenrijk is die dag, waarop de
schuldige mens uit het stof zal herrijzen
om geoordeeld te worden.

Spaar hem dan, God.
Barmhartige Heer Jezus,
geef hun rust. Amen.

Offertorium

Domine, Iesu Christe, Rex gloriae,

libera animas omnium fidelium defunctorum
de poenis inferni, et de profundo lacu.
Libera eas de ore leonis,
ne absorbeat eas tartarus,
ne cadant in obscurum:
sed signifer sanctus Michael
repraesentet eas in lucem sanctam:
Quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

Hostias et preces tibi Domine, laudis offeri-
mustu
suscipe pro animabus illis,
quarum hodie memoriam facimus:
fac eas, Domine, de morte
transire ad vitam.
Quam olim Abrahae promisisti
et semini eius.

Sanctus

Sanctus, Sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt caeli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

Benedictus

Benedictus qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Agnus Dei

Agnus Dei qui tollis peccata mundi:

dona eis requiem,
Agnus Dei qui tollis peccata mundi:

dona eis requiem, sempiternam.

Communio

Lux aeterna luceat eis, Domine:
Cum sanctis tuis in aeternum, quia pius es.
Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.
Cum sanctis tuis, in aeternum, quia pius es.

Heer Jezus Christus, Koning van de heerlijk-
heid,
verlos de zielen van alle overleden gelovigen
van de pijnen van de hel en van de diepe poel:
bevrijd hen uit de muil van de leeuw,
opdat het dodenrijk hen niet verslinde,
noch dat zij vallen in de duisternis;
maar laat de banierdrager, de heilige Michael
hen leiden naar het heilige licht
dat Gij eertijds aan Abraham heb beloofd
en aan zijn nageslacht.

Offergaven en lofgebeden, Heer, bieden wij U
aan:
aanvaard ze voor die zielen
die wij heden gedenken:
doe hen, Heer, van de dood
overgaan naar het leven.
Zoals Gij eertijds aan Abraham heb beloofd
en aan zijn nageslacht.

Heilig, Heilig, Heilig,
is de Heer, de God der Heerscharen.
Vol zijn de hemel en de aarde van Uw heerlijk-
heid.
Hosanna in den hoge.

Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer.
Hosanna in den hoge.

Lam Gods, dat de zonden van de wereld
wegneemt,
geef hen rust.
Lam Gods, dat de zonden van de wereld
wegneemt,
geef hen de eeuwige rust.

Het eeuwige licht verlichte hen, Heer; samen
met uw heiligen voor eeuwig, omdat Gij goed
bent. Eeuwige rust geef hen, o Heer,
en het eeuwige licht verlichte hen, samen met
uw heiligen voor eeuwig, omdat Gij goed bent

biografieën

Cappella Amsterdam

Cappella Amsterdam geeft koormuziek haar
plek in de 21ste eeuw én houdt de rijke
koorcanon levend. Dat betekent het voortzetten
van een excellente uitvoeringspraktijk en het
aangaan van vernieuwing op vele fronten.
Cappella is een koor van mensen tussen
mensen, dat met klassieke muziek een
universele en menselijke emotie wil oproepen.
Zij willen het publiek een authentieke ervaring
geven, keer op keer als zij ons horen. Oprecht,
direct, dichtbij en toegankelijk.
www.cappellaamsterdam.nl

Cappella Amsterdam © Marc Driessen

Orkest van de Achttiende Eeuw © Jan Hordijk

Orkest van de Achttiende Eeuw

Het Orkest van de Achttiende Eeuw bestaat uit
circa 50 leden uit de gehele wereld, 20
nationaliteiten. Zes of meer keer per jaar komt
het orkest bijeen voor internationale tournees.
De musici, individueel bekend als specialisten
op het gebied van de achttiende en vroeg
negentiende-eeuwse muziek, spelen op
authentieke instrumenten of kopieën.
www.orchestra18c.com

agenda tips

Nog zo'n klassieker is Bachs *Weihnachts-oratorium*. Minder bekend, maar zeker de moeite waard in bijzondere encenering met dans, is Orlando di Lasso's *Lagrime di San Pietro*.

vr 6 nov | 19.30 | Grote Zaal

Di Lasso's tranen van Petrus

Nederlands Kamerkoor
met Dance Company Nanine Linning

zo 13 dec | 19.30 en 21.30 | Grote Zaal

Bachs Weihnacht

Kerstconcerten Nederlandse Bachvereniging

Ga voor meer
informatie
en kaarten naar
dedoelen.nl

Stay in touch!

See you @dedoelen &

share your pictures #dedoelen

tickets & info:

www.dedoelen.nl

+31 10 217 17 17

Schouwburgplein 50, Rotterdam